

ЗНАТИ ТА ВМІТИ

**Дії населення у разі зіткнення
з різними вибухонебезпечними
предметами**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Кропивницький, 2022

РОЗДІЛ І.

Загальні правила

Якщо ви знайшли вибухонебезпечний предмет, який не розірвався, треба виконувати головні правила:

**НЕ ПІДХОДЬ!
НЕ ЧІПАЙ!
НЕ ПАНІКУЙ!’
ПОВІДОМ НА «101» або «102»!**

Якщо ви знайшли підозрілий предмет, схожий на міну чи боєприпас, який не розірвався:

- зупиніться;
- голосно повідомте про небезпеку тих, хто перебуває поруч, та попросіть усіх зупинитися;
- уважно перевірте, чи немає поруч дротів, мотузок, розтяжок, інших підозрілих предметів;
- постарайтеся спокійно відійти на безпечну відстань тим маршрутом, яким ви йшли раніше;
- місце виявлення підозрілого предмета обов’язково за можливості огородіть від випадкових перехожих.

Детальну інформацію про знайдений предмет необхідно відразу передати за номерами **101** або **102**.

Співробітники ДСНС попереджають, що для дзвінка варто спочатку максимально відійти від місця небезпеки.

Користуватися мобільним телефоном поруч суворо заборонено.

У жодному разі не можна брати в руки підозрілі предмети, намагатися самостійно їх розбирати або переміщати. Розмінування та остаточне знешкодження будь-яких боєприпасів – це справа для професіональних саперів.

РОЗДІЛ II.

Найпоширеніші види вибухонебезпечних предметів, які розкидали окупанти в Україні

Ручна граната наступальна (РГН):

- маса гранати 290 г., з яких 100 г вибухової речовини – гексоген;
- розмір: висота 113 мм, діаметр 60 мм;
- корпус з алюмінієвого сплаву, під час вибуху утворює 220 – 300 уламків середньою вагою 0,42 г з початковою швидкістю розльоту 700 м/с;
- радіус суцільного ураження уламками – 8 метрів, забійна дія уламків – до 24 метрів;
- оливково-сірий колір робить її малопомітною серед рослинності;

➤ у разі виявлення не наближайтесь до знахідки, викликайте фахівців за номерами 101 або 102.

МС 3: міна-пастка

- міна розвантажувальної дії, створена для застосування як пристрій невилучення протитанкових та інших мін або облаштування пастки;
- вибуховий пристрій діаметром 110 мм (приблизно як дві коробки сірників);
- загальна вага 550 гр, з яких біля 200 грамів тротилу.
- вибух міни може завдавати важких каліцтв і смерті або привести в дію іншу міну;
- при встановленні міни не передбачається

подальше вилучення або знешкодження. Також міна не має систему самоліквідації. Сапери підривають такі міни на місці виявлення;

- у разі виявлення не наближайтесь до знахідки, викликайте фахівців за номерами 101 або 102.

Протитанкова міна ТМ-62М

- найбільш широко використовується з-поміж інших ТМ-62, індекс М означає, що корпус металевий
- встановлюється вручну або за допомогою засобів механізації
- вибух відбувається під час наїзду на верхню кришку міни, чутливість 200 – 500 кг.
- маса міни 9,5 – 10 кг, з яких 7 – 7,5 кг вибухової речовини
- може встановлюватися як на ґрунт, так і в ґрунт, у сніг або навіть під воду

- з ТМ-62М можуть використовувати міну-пастку, щоб зробити неможливим її вилучення.

Мінометна міна 82мм

- артилерійський боєприпаси вагою близько 4 кг, містить 400 г вибухової речовини
- призначений для ураження живої сили противника, при вибуху розлітається на безліч уламків
- радіус суцільного ураження до 30 м, окремі уламки можуть відлетіти до 150 метрів;
- «оперення», яке стирчить із зебмілі, небезпечно – це може бути боєприпаси, що не вибухнув.

➤ Повідомте про небезпечну знахідку на номер 101 або 102, інакше можуть постраждати інші люди.

Протипіхотна осколкова міна спрямованої дії МОН-50

- призначена для ураження живої сили у вантажному та легковому транспорті;
- може встановлюватися не тільки на ґрунт, а й на поверхні предметів, будівель або дерев;
- важко виявити – корпус має маскувальне зелене або оливкове забарвлення;
- вражаючі елементи – понад 500 металевих предметів, дальність суцільного ураження до 60 метрів;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не

чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Ручна граната РГД-5 (ручна граната дистанційна)

- протипіхотна уламкова ручна граната дистанції дії, наступального типу;
- оливково-сірий або зелений колір робить малопомітною серед рослинності;
- корпус із сталі, маса гранати 310 г, з яких 110 г вибухова речовина – тротил;
- час горіння сповільнювача запалу 3,2 – 4,2 секунди;
- радіус забійної дії уламків до 20-25 метрів;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не

чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Осколкова загороджувальна протипіхотна міна ОЗМ-72

- міна, що вистрибує, кругової поразки;
- неофіційна назва «Жаба» або «Відьма»;
- п'ятикілограмова міна містить 660 г вибухової речовини;
- у разі спрацьовування підстрибує на висоту до 80 сантиметрів, а потім вилітає до 2400 вражаючих елементів – сталевих кульок або роликів;
- на відстані до 30 метрів від місця вибуху практично немає шансів вижити чи не отримати

тяжких каліцтв;

➤ у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Протипіхотна міна ПОМ-3 «Медальйон»

- має вигляд металевого циліндру діаметром 63 мм і висотою 190 мм, вага 1,8 кг;
- система мінування дистанційна за допомогою касети КПОМ-3;
- має сейсмічний датчик цілі, який спрацьовує лише на вагу людини й амплітуду її кроків;
- при наближенні людини відбувається підрив вибуваючого снаряду, після цього бойова частина міни «вистрибує» на висоту близько 1-1,5 м та

відбувається підрив основного заряду;

- гарантована зона ураження осколками 13 метрів від місця підриву;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Касетний бойовий елемент до РСЗВ

- використовується в снарядах до РСЗВ «Смерч», «Ураган»;
- має форму циліндра 263 мм завдовжки, діаметром 65 мм, бойовий елемент містить 312 г вибухової речовини;
- призначений для знищення живої сили противника, неброньованої або легко броньованої техніки на відкритій місцевості або в легких укриттях;
- має шість підпружинених пелюстків для розвороту бойового елемента контактним підшивачем вниз

- є механізм самознищення, який має спрацьовувати через 110 секунд після викидання і контейнера;
- у жодному разі не беріть до рук вибухонебезпечний предмет, навіть не доторкайтесь до нього;
- дуже небезпечно знаходитись поруч з касетним бойовим елементом, ураження від вибуху значно більше 100 метрів;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Ручна граната Ф-1

- маса гранати 600 г, з яких 60 г вибухова речовина – тротил
- корпус із чавуну, небезпечний радіус дії уламків до 100 м.
- оливково-сірий або зелений колір робить її малопомітною серед рослинності
- ця граната часто використовується при встановленні розтяжок або обладнанні пасток
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не

чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

ВОГ-17 ВОГ-25 (постріл осколковий гранатометний)

- одна з найнебезпечніших знахідок на місці бойових дій та військових позиціях;
 - вибухонебезпечний предмет масою до 300 г містить близько 40 г вибухової речовини;
 - боєприпаси, який вистрелив, але при цьому не вибухнув, не стабільний, тому може вибухнути від найменшого дотику, а то й сам по собі;
 - завдає смертельних каліцтв тому, хто опинився поруч із місцем вибуху;
 - вибухонебезпечний предмет, який не вилучається, сапери знищують його на місці виявлення;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити.

Протипіхотна фугасна міна ПФМ-1 або «Лепесток»

- протипіхотна міна натискної дії, містить 37 г вибухової речовини
 - розрахована на ураження нижньої частини ноги
 - може бути зеленого або оливкового кольору, що ускладнює її виявлення
 - може вибухнути від незначного натискання чи дотику до неї; при спробі перемістити або підняти її. Наприклад, під протитранспортні міни можуть встановити міну-пастку, яка використовується в ролі пристрою невилучення;
 - деякі міни приводяться у дію за допомогою «розтяжок», які малопомітні і можуть бути завдовжки кілька метрів, або сейсмічним датчиком, який реагує на кроки;
- трапляються підрильники, які приводять в дію електромагнітним випромінюванням. Наприклад, при здійсненні дзвінка з мобільного телефону поблизу вибухонебезпечного предмета;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити.

РОЗДІЛ III.

Міфи про мінну небезпеку

Міф	Правда
<i>Якщо ви біжите дуже швидко або їдете машиною, ви можете уникнути вибухової хвилі.</i>	Ні, вибухова хвиля та осколки будуть швидше за вас. Швидкість вибухової хвилі перевищує швидкість звука (331 м/с). Начальна швидкість осколків при вибуху гранати Ф-1 – близько 700 м/с або 2500 км/год.
<i>Якщо кинути камінь в боєприпаси, що його знешкодити, треба бути далеко від боєприпасу.</i>	Людина навряд чи буде в змозі кинути камінь достатньо далеко. Якщо ви бачите боєприпаси, то і він вас бачить.
<i>Якщо ви опинились біля вибуху, перше, що потрібно зробити – надати першу домедичну допомогу постраждалим.</i>	Не можна бігти в зону вибуху, адже там можуть бути й інші боєприпаси. Відійдіть від небезпечного місця та викличте допомогу.
<i>Якщо в полі, лісі або посадці була пожежа, там не залишилось вибухонебезпечних предметів. Випалення території убезпечить її від вибухових предметів. Від взаємодії з вогнем вони вибухнуть.</i>	Навіть після взаємодії з вогнем вибухові предмети можуть бути небезпечними, особливо ті, що розташовані в землі.
<i>Існує певний тип мін: та таку міну можна наступити але вибух відбудеться тільки після того, як людина прибере ногу.</i>	Таке трапляється лише у фільмах. Міцна вибухає відразу як тільки ви на неї наступаете. Є тип мін, що спрацьовують із затримкою у 3-5 секунд, щоб у зону ураження увійшло більше супротивників.
<i>Якщо на полі випасають худобу, то така територія не замінована.</i>	Така ознака не дає 100% гарантії відсутності знаків мінної небезпеки, перебувати на такому полі заборонено.
<i>Якщо ваш товариш постраждав від вибуху на мінному полі, перше, що необхідно зробити – надати допомогу.</i>	НЕ можна заходити на небезпечну територію – там можуть бути ще міни. Необхідно повідомити про інцидент на номер 102 або 102, а потім викликати медиків за номером 103.
<i>Через кілька років перебування в землі боєприпаси проіржавіє і не вибухне.</i>	Більшість мін та боєприпасів залишаються небезпечними протягом десятиліть. До того ж. існують пластикові міни, яким не страшні

	погодні умови.
Міф	Правда
<i>Будь-яку міну можна виявити за допомогою металошукача.</i>	Існують «невидимі» для металошукача міни: без корпусні або з пластиковим корпусом. Крім того, під час пошуку мін можна зачепити розтяжку, що призведе до вибуху.
<i>Боеприпас, що не вибухнув, - бракований і не несе загрози. Його можна самостійно пересувати.</i>	Будь-які боеприпаси не можна пересувати та чіпати. Відомі випадки, коли вони вибухали під час перенесення або на місці, куди були переміщені.
<i>Невеликі вибухові пристрої менш безпечні ніж великі.</i>	Діапазон дії такого вибухового пристрою невеликий, але достатній, щоб завдавати важких каліцтв і навіть убити того, хто знаходиться поруч. Чим менший вибуховий пристрій, тим менше запобіжників для приведення в дію, а це більш небезпечно.

РОЗДІЛ IV.

Попереджувальні знаки щодо мінної небезпеки

Маркована територія – імовірно, замінована, забруднена вибухонебезпечними предметами. Як виглядають попереджувальні знаки?

Офіційні попереджувальні (маркувальні) знаки мають червоний або помаранчевий фон з білим символом небезпеки, яким є череп та схрещені кістки, та написом “НЕБЕЗПЕЧНО МІНИ!” або “УВАГА МІНИ!”. Крім знаків може використовуватись

сигнальна (обмежувальна) стрічка. Офіційні попереджувальні знаки розроблені відповідно до діючих стандартів та СОПі-ів (Стандартів операційних процедур).

Неофіційні попереджувальні знаки встановлюються з підручних матеріалів та предметів. Це можуть бути написи: «Небезпечно — міни!» фарбою на фанері, папері, стіні, паркані. Також можуть використовувати купу гілля, яскраві стрічки, будь-

що, здатне привернути увагу. Неофіційні попереджувальні знаки встановлюють звичайні люди, які хочуть попередити інших про небезпеку. Кожен із таких знаків встановлено якоюсь людиною по можливості з наявних на той момент підручних засобів.

Якщо ви бачите неофіційні попереджувальні знаки перед собою - сприймайте цю територію як заміновану. Вам треба повернутися назад шляхом, яким ви прийшли, і знайти альтернативний, безпечний маршрут.

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ

Ознаки небезпечних територій

- **Місця дислокацій військових та інші фортифікаційні споруди** (підходи до військової частини часто мінуються, і навіть після того, як військові покинули цей об'єкт, можуть лишатися складові елементи мін, розтяжок, боєприпасів тощо);
- **Ознаки бойових дій / військової діяльності** (у вигляді воронок, залишків боєприпасів та техніки (як цілої, так і пошкодженої вибухами), пошкоджені будівлі);
- **Залишена бойова техніка та транспорт** (залишена техніка може бути замінована і становити потенційну загрозу);
- **залишки мертвих тварин;**
- **необроблені поля та ділянки**, де не ведеться господарська діяльність;
- **ділянки з видимими ознаками пошкодження ґрунту та травного покриття**, залишками дротів, розтяжок, ниток, мотузок, ізоляції, скотчу тощо;

! Водойми, переправи, мости та інші важливі елементи інфраструктури можуть бути замінованими !